

*Olağan dünyaya olağandışılık katan
tüm devrimci kadınlara...*

G.Ç.

*Canımın parçası Leyla Martha'ya
Emma teyzene çekesin...*

S.T.

ANTOLOJİ

EMMA GOLDMAN

HAZIRLAYAN
GÜNEY ÇEĞİN - SÖNER TORLAK

önsöz
en tehlikeli kadın: emma goldman
antoloji emma goldman üzerine not
siyasi şiddetin psikolojisi
ateizmin felsefesi
cezaevleri: toplumsal bir suç ve başarısızlık
hazırlık, evrensel katliama giden yol
jüriye hitap
bolşevikler anarşistleri vuruyor
rusya hapishanelerinde
savaş çılgınlığını teşvik edenler
emma goldman'ın şiddet üzerine düşünceleri
güney çeğin-soner torlak
propaganda ve eylem:
anarşizm, şiddet ve temsil etme dürtüsü
dan colson

POLİTİK ŞİDDET VE MİLİTARİZM

ANTOLOJİ EMMA GOLDMAN

HAZIRLAYAN
GÜNEY ÇEĞİN - SÖNER TÖRLAK

3

Önsöz

En Tehlikeli Kadın: Emma Goldman

Güney Çeğin

1886 Mayıs'ında dört anarşist militanın idamıyla sonuçlanan Chicago'daki Haymarket olayına¹ tanık olmasının akabinde anarşizme meyleden Emma Goldman (elbette Louise Michel, Lucy Parsons, Voltairine de Cleyre, Charlotte Wilson gibi daha pek çok kadın politik figürle beraber), kadın mücadelesinin kazanımları gerçekleşmeden önce bile, doğum kontrolünü savunmaktan tutun evlilik kurumunun radikal eleştirisine değin pek çok pratiği aracılığıyla, aslen döneminin anarşist erkeklerinden çok daha ileride bir figürdü. Anarşist düşüncenin *kişisel özerklik* ile *kolektif kurtuluş* arasındaki hassas ve daimî geriliminin epeyce bilincinde bir düşünür ve eylemci olarak, anarşist tahayyülü feminist ilkelerle başarılı bir biçimde kaynaştırdı. 'Agitateur' (kışkırtıcı ya da körükleyici) sözcüğünün tarihteki en iyi cisimleşmelerinden olup, hasımları için kısa sürede tehlikeli bir kişiliğe dönüşen Emma Goldman, tanık olduğu iki devrimden birinin eleştirmenliğine (Bolşevik

¹ Emma Goldman'ın ABD'ye göç ettiği yıllar aynı zamanda ülkede büyük toplumsal ve politik çalkantıların yaşandığı bir dönemdi. İşçiler işyerlerindeki kötü çalışma koşullarına karşı sürekli isyan halindeydiler. 'Knights of Labour'ın yani Emek Şövalyeleri'nin 'se-kiz saat hareketi' ortalığı kasıp kavuruyordu. Chicago'daki Harvester şirketine dönük büyük grev esnasında grevcilerin katledilmesi, akabinde işçi önderlerinin idam edilmesi; bu kanlı kavganın gürültüsünü tüm ülkeye yayacaktı. Bugün 1 Mayıs Emekçiler Bayramının kökenindeki bu 'yasal cinayet' o dönemde sadece Emma'yı değil, Amerikan yerlisi Voltairine de Cleyre'yi de bambaşka kişiliklere dönüştürecek. Lakin özellikle Goldman, egemen sınıfların merhametsizliği bağlamında Rus Çarlığı ile Amerikan Plütokrasisinin ruh ikizleri olduğunu çok erken kavramış oldu.

Devrimi) diğzerinin de sözcülüğüne (İspanya Devrimi) soyundu. Çalkantılı yaşamı boyunca ideallerinden hiçbir surette vazgeçmediğı gibi, anarşizmin kuramsal tarihinde anarşist imgeleme (Nietzsche gibi) gelenek dışı figürleri de enjekte ederek eşine az rastlanır bir *stil* ortaya koydu. Zamanla ikonik bir imgeye tahvil edildi ve kadın mücadelesinin tarihsel peyzajında yıldızı hiç sönmeden parlamaya devam etti.

1869'da Rusya'daki bir Yahudi gettosunda doğan, çocukken Yahudi topluluğına dönük pogromlara tanık olan, Çernişevski'nin *Ne Yapmalı*'sıyla radikal devrimci fikirlerle tanışan, babasının kendisini evlendirmesine karşı çıkararak Amerika'ya göç eden Goldman aktif politikaya iştirak etmeden önce bir terzi olarak hayatını sürdürüyordu. Amerika'nın hem yoksullar hem de göçmenler için bir 'fırsat ülkesi' olmaktan ziyade bir 'sefalet dünyası' olduğunun hızlıca farkına varan Goldman kötü çalışma koşulları karşısında siyaseten adım adım radikalleşti. Özellikle kadınların sömürülmesinin salt ekonomik nedenlere dayanmadığını fark etmesi, hemcinslerinin daha çok ustabaşı ve patronlarca cinsel istismara uğradığına tanık olması onda sonu gelmez bir öfke yaratacaktı.

Evlilik yoluyla Amerikan vatandaşlığını alan Goldman ilk kocasından kısa bir süre sonra boşanıp New York'a gitti ve o bölgede Almanca yayınlanan anarşist dergi *Freiheit*'ın editörü Johann Most ile tanıştı. Almanya'daki anti-sosyalist mevzuat yüzünden Amerika'ya sığınmak zorunda kalan Most, özellikle Amerika'daki Alman işçiler üzerinde ağırlığı olan bir figürdü. Anarşizmin bir *şiddet felsefesi* olarak tanınmasına ciddi katkıda bulunan Most, Goldman'ın otobiyografisinde 'kitlelerin lideri, sihirli dilin ve güçlü kalemin adamı' olarak bahsettiğı sıkı bir söylevciydi. Goldman, aynı

zamanda oyuncu olan ve tiyatro oyunları yazan Most'un "eğer yüzünde bir şekil bozukluğu olmasaydı, zamanının büyük tiyatrocuları arasında yer alacağına" inanıyordu. İddia odur ki Most, Emma Goldman'ın büyük bir hatip olmasının ardındaki asıl figürdü. Ne var ki bir süre sonra –bizzat Pyotr Kropotkin'in de yazılar yazdığı– *Die Autonomie* dergisiyle tanışması Goldman'ın Most'un politik stratejileriyle arasına mesafe koymasına yol açacaktı. Tüm bunlar olurken diğer yandan Amerika'nın en iyi entelektüellerine de vakıf olacaktı: kuramsal açıdan Josiah Warren, Lysander Spooner, felsefi açıdansa Emerson, H. D. Thoreau ve Walt Whitman gibi.

Eylemciliğine kıyasla teorik üretime çok da fazla önem vermeyen Goldman aynı dönemde Amerikalı anarşist Alexander Berkman ile -Berkman'ın 1936'daki intiharına değin sürecek- bir ilişkiye başladı. Goldman açısından "Serbest Aşk"a dayalı olan bu birliktelik, aynı zamanda işçi mücadelesini ilerletmenin bir yolu olacak sansasyonel bir eylem fırsattıydı. Nitekim o dönem hükümetin cebri saldırıları karşısında anarşist düşüncenin tilmizleri açısından komplocu karşı-şiddet faaliyetleri epeyce meşru görülüyordu. Victor Serge'in deyişiyle 'tarihe karışmış idealistler kuşağındaki hayatta kalan son kişi' Alexander Berkman, *Homestead* çelik grevini silahlı muhafızlarla bastıran otokrat yönetici Henry Clay Frick'i öldürmeyi planlıyordu. Eylem yoluyla propagandayı amaç edinen bu girişim, Berkman'ın Frick'i yaralaması ve 22 yıl hapis cezasına çarptırılmasıyla sonuçlandı. Goldman'ın bu başarısız suikast girişimini etik ve politik açıdan meşru göstermeye dönük çabaları ise bundan böyle onu iktidarın gözünde son derece tehlikeli bir konuma yükseltecekti. Nitekim bu olaydan hemen sonra işsizleri, ekmeklerini "zor kulla-

narak elde etmeye” yönelttiği gerekçesiyle tutuklandı ve Blackwell adasındaki hapishanede bir yıllık cezaya çarptırıldı. Böylece ABD’de Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana siyasi bir suçtan hüküm giyen ilk kadınlardan biri oldu.

Adının ‘Kızıl Emma’ya çıkmasına vesile olan bu süreçle beraber Goldman artık ülkede herkesin aşına olduğu bir devrimciye dönmüştü. Devrim, ateizm ve serbest aşk gibi temalar hakkındaki söylevleri, 1901’deki Başkan McKinley’in öldürülmesinde parmağının olduğuna ilişkin söylentiler ve tavizsiz duruşuyla sadece otoriteler nezdinde değil tüm kamuoyunda tehlikeli biri olarak anılmaya başladı. *The Tragedy of Women’s Emancipation* adlı eserinde erkekleri özgür kılamayan oy verme hakkının, kadınları özgürleştirmesinin de beyhude bir çaba olduğunu düşünüyor ve tek seçenek olarak devrimi işaret ediyordu.

McKinley suikastıyla haksız yere ilişkilendirilmesinden kısa bir süre sonra Pavel Orlenov ve Alla Nazimova’nın Rus tiyatro topluluğunun turne ve tanıtım müdürlüğü görevini üstlendi. 1904’ten 1906’ya kadar onların çalışmalarını tanıttı ve gösterilerini ayarladı. Amacı Berkman ile aylık olarak çıkaracakları *Mother Earth* (Toprak Ana) dergisi için finansal birikim sağlamaktı ki bu dergi, çıktıktan sonra Goldman’ın anarşist fikirlerini yaymasında son derece işlevsel olacaktı. Max Baginski ile çıkardığı bu dergi yaklaşık 10 sene yayın hayatını sürdürdü ve radikal yayın tarihinde eşi nadir bulunan bir başarıya imza attı.

Doğum kontrolünü savunan broşürler dağıttığı için tekrar tutuklandı; ancak en uzun hapis cezasına Askerlik Karşısı Liga’yı kurması ve Birinci Dünya Savaşına karşı gösteriler düzenlemesi yüzünden çarptırılacaktı.

1917'ye gelindiğinde Berkman ile iki yıl hapse mahkûm edildi. Gençlerin askere gidip gitmemesi konusunda seçme haklarının olduğunu savunmasından ötürü hapse atılan Goldman'ın muhalefeti, ulusun güvenliği için bir tehdit olarak değerlendirildi. Zira ABD'nin, Dünya harbi başladığında politik açıdan ciddi bir biçimde kutuplaşmış olması da bu ikilinin bundan böyle Amerika'da rahat edemeyeceğini adeta garanti ediyordu. Siyasi riskler yüksekti ve her iki taraf da diğerinin tehdidi altındaydı. İşte o zaman Goldman hayatının en etkileyici performansını sergileyip duruşunu daha da kuvvetlendirdi ve geri adım atmadı. Bunun üzerine vatandaşlıktan çıkarıldılar ve diğer istenmeyen 'kızzılar'la beraber Rusya'ya sınır dışı edildiler. Bu sınır dışı edilme celsesini yöneten J. Edgar Hoover, onu "Amerika'daki en tehlikeli kadınlardan birisi" olarak nitelendirecekti.

Akabinde Rus Devrimine bizzat tanıklık etmenin yanı sıra Birinci Enternasyonal'de anarşistler ile Marksistler arasındaki çatışmayı geçersiz kılacak olası bir iş birliği düşüncesiyle Rusya'ya giden Goldman ve Berkman, 1919'da tüm ülkeyi gezdiler. Ancak gözlemleri her ikisi için de büyük bir düş kırıklığı oldu. İlerde, Goldman'a 'devrimin anti-tezi' dedirtecek Bolşevik iktidarın kurduğu bürokratik mekanizma, siyasi baskı ve zorunlu emek pratikleri karşısında, ikili (o dönem tıpkı Kropotkin gibi) mevcut hükûmete uyarılarda bulunsa da Kronştad vakası tüm ümitlerini ortadan kaldırdı. Gizli polis ÇEKA tarafından izlenmeye başladılar ve 1921 Aralık'ında Rusya'yı terk etmek zorunda kaldılar. Emma Goldman bu süreç nedeniyle devrime ilişkin tasarımlarını da gözden geçirmek zorunda kalacak ve yavaş yavaş kitlelerin toplumsal devrimini tek hakiki seçenek olarak kabul edecekti. Britanya'ya gittiğinde

uluslararası sol mahfillerde Bolşevikleri bizzat itham eden tek devrimci figür olarak yalnızlaştı(rıldı). Analizleri her zaman tavizsiz ve keskindi:

“Rus devrimine kendisini uygulaması için şans verilmedi, hemen arkasına bir komünist devlet kuyruğu bağlandı. Anlaşılması gerekir ki, Rus devrimi ile Sovyet rejimi arasında büyük bir uçurum vardır. Hayır, başarısız olan devrim değildir, Sovyet rejimidir, diktatörlüktür.”

1925’te sınır dışı edilebileceğini duyan Gallerli bir maddenci, Britanya vatandaşlığı edinmesi için ona (nazik bir dayanışmayla) evlenme teklif etti. Bundan sonra, 1936’da Berkman’ın intiharına değin Goldman, Avrupa’daki zorlu sürgün hayatı süresince anarşist hareketin seyri üzerinde gözlemlerde bulundu. 67 yaşına geldiğindeyse, İspanya Devrimi’nin başlaması nedeniyle aktif politikaya yeniden döndü. İspanya’yı sıklıkla ziyaret edip, halkın devrimi tesis etme süreçlerini yakından takip etti. Özellikle iç savaş durumuna dair anarşist mahfillere pek çok mektup göndererek hareketin gidişatını kritik etti. İspanyol devrimini destekleyen konferanslar düzenledi. Eleştirel duruşuna istinaden, 1937’de Cnt-Fai’nin koalisyon hükümetine katılmasını onaylamadı. Devrimin yenilgisinden sonra Kanada’ya gitti ve İspanyol sığınmacılar için destek kampanyasını sürdürürken 1940’ta öldü ve Chicago’da, kaderleri yaşamının akışını değiştiren Haymarket martirlerinin yakınına gömüldü.

Hayatının her alanında kendisini özgürlük davasına adanmış olan Emma Goldman’ın anarşist perspektifi, kadınlar ve işçileri olduğu kadar kolektif önyargılar ve devlet tahakkümü tarafından baskı altına alınan herkesi kapsayan bir niteliğe sahipti. Amerika’daki radikal politik hareketlerin radikalleşmesine kendi özgün sesini

katarken -günümüzde bir hayli kemikleşmiş olan- politik riyakarlıkların ifşası konusunda eşsiz bir militan olarak ün yaptı. Amerika'nın toplumsal tarihinin en çalkantılı zamanlarını yaşadığı bir çağda, devletin işçi gösterilerine rutin olarak şiddetle müdahale ettiği, sokaklarda ve fabrikalarda savaşların verildiği ve kadınların oy hakkı olmaksızın işgücünde örgütlü bir varlık olduğu dönemde, Emma Goldman'ın yaptığı tarzda söylev çekmek gerçekten muazzam bir cesaret gerektiriyordu.

'Nietzscheci değerlerin altüst edilmesi' tasarısını anarşizm ve kadınların özgürleşmesi meselesine ustaca eklemledi. Kadınların kendi özgüçlerini ancak ve ancak anarşist bir devrimle keşfedebileceklerini düşünüyordu. Anarşizme dair önyargıları ortadan kaldırmak için oldukça anlaşılır pedagojik metinler kaleme aldı ki, onun anarşizme dair tanımlaması bugün halen en sarıh tariflerden biridir:

"Anarşizm aslında insan zihninin dinin tahakkümünden, insan bedeninin mülkiyetin tahakkümünden, hükümetin pranga ve kelepçelerinden özgürleşmesi demektir. Anarşizm, bireylerin gerçek toplumsal zenginlik üretmek üzere özgürce bir araya gelmelerine dayanan bir toplum düzeni öngörür; bu düzen her bireyin dünyaya serbest erişimini ve herkesin kişisel arzu, zevk ve tercihlerine göre tüm yaşamsal ihtiyaçlarını tamamen karşılamasını mümkün kılar."

Politik mücadelesinin en önemli veçhelerinden biri de baskıcı pedagojik uygulamalara cepheden saldırdığı eğitim meselesine ilişkindi. Francisco Ferrer'in İspanya'daki girişimlerinden mülhem kapitalizm boyunduruğundaki eğitsel faaliyetleri kıyasıya eleştirdi. Devlet güdümündeki müfredatların her zaman varlıkları tek-düzleştirmeye giriştiğini iddia etti.

Anarşist fikirler onun sesiyle kamusal alanda hep dolaşım halindeydi. Konferanslarını büyük topluluk salonlarında ve üniversite amfilerinde verdiği gibi, kalabalık meydanlardaki açık arabalardan ve hatta barların arkalarından da verirdi. Bir gece bir tiyatro kulübünde modern tiyatronun toplumsal önemi üzerine bir konferans vermesi ne kadar olasıysa ertesi gün aynı konferansı bir maden kuyusunda kömür işçilerine vermesi de o kadar olasıydı. Goldman konuşmasının yasaklanmasına o kadar alışkındı ki, bir geceyi hapishanede okuyacak bir şey bulamadan geçirmemek için konferanslarına her zaman bir kitap götürürdü.

Feminist düşüncenin o çok bilinen “kişisel olan politiktir” şiarı, politik fikirlerinin neredeyse tözü konumundaydı. Sınıf bilinci, ekonomik determinizm vb. sözcüklerin kitleleri seferber edemeyeceğinden emin bir biçimde düşüncelerini duygularla ilişkilendirdi ve inançlarını gündelik yaşamın siyasetine dayandırdı. Büyük bir hatip olarak Goldman’ın cazibesi kısmen karizmasından, kısmen de ele aldığı konuların çeşitliliğinden ve kişinin özgürlüğüne dair ölçüyü ‘otoriteyi sorgulama’ kapasitesine bağlayan anlayışından ileri geliyordu. Onun için kamusal hayatın bütününde herhangi bir konunun tabu olarak nitelendirilmesi söz konusu olamazdı. Emek meseleleri, kadınların özgürlüğü, çocukların eğitimi, militarizm, tiyatro, ahlakçılık gibi pek çok konuda ‘müdahil bir entelektüel’ olarak sürekli üretti.

Mahremiyet meselesini politik tartışmanın odağına çekmek suretiyle anarko-feminizmin yörüngesinde önemli açılımlar yarattı. Nitekim eserlerinde, aşk ve cinselliğin mahremiyet düzeyinde köklü dönüşümler olmaksızın kadınlar adına kurtuluşun gerçekleşemeyeceğini açıkça ortaya koymuştu. Evlilik ya da çekirdek

aile modelini, kadınların cinsel ve üreme özgürlüklerinin önündeki hukuksal kurumlar olarak mahkûm etti. Bu kurumlara bağlılığın yarattığı suç ortaklığı, ona göre, kadınları hem özgürlükten mahrum bırakmakta hem de mali, duygusal ve politik bağımlılıklar yaratmaktaydı. Eril imtiyazlar, devlet ve kapitalist tahakküm rejimlerinin ayrılmaz bileşenleriydi. Dolayısıyla Goldman için tahakküm ancak kişisel aktivizm, sahici ilişkiler ve özgürlüğe düşkünlük sayesinde aşılabildi; zira bu dürtüler bütünüyle adaletsiz bir toplumsal düzen tarafından asla ele geçirilemezdi.

Hayatımı Yaşarken adlı otobiyografisini, yaşamını özgürlük yolunda vakfedecekler hem didaktik hem de ilham kaynağı olabilecek bir kılavuz olarak sunan *Kızıl Emma*, sonuç itibarıyla anarşizme dair standart okumaların icbar ettiği türden salt ‘radikal bir feminist’ ya da ayrıksı hayatıyla ‘bir tür devrimci pratisyen’ konumuna indirgenemez. O kesinlikle özgün bir düşünürdür. Sözü, yoldaşı ve çağdaşı Voltairine de Cleyre’nin şu ifadesiyle sonlandırılabilir: “Emma Goldman’ı harekete geçiren ruh, köleyi kölelikten, tiranı tiranlıktan kurtaracak tek ruhtur – meydan okumaya ve ıstırap çekmeye razı bir ruh”.

6

Emma Goldman Antoloji Üzerine Not

Güney Çeğin~Soner Torlak

Emma Goldman Antoloji’de yer alan çeviriler bundan sekiz yıl önce yapılmaya başlandı. Seçilen yazılar sekiz yıl boyunca peyderpey çevrildi, bazıları sonradan tekrar çevrildi, çevrilen yazıların bazılarının Antoloji’de yer almamasına karar verildi, bazı yazıların da çevrilip sonradan Antoloji’ye dahil edilmesine. Bütün bu zaman süresince hayat aktı, bir şeyler değişti, bir şeyler kuruldu, bir şeyler yıkıldı, biz bir yandan ara ara Emma’nın yazılarını seçtik, çevirdik, düzelttik, tekrar çevirdik. Fakat Emma’nın gözü de hep üzerimizdeydi. Nihayet, Emma’nın çok sayıda (çevirisini de yaptığımız) yazısını dışarıda bırakmak pahasına bir “seçki” yaparak nihai metni oluşturmaya karar verdik. Seçkiyi Emma’nın kaleminin üzerine yoğunlaştığı beş ana teorik-politik tema etrafında düzenledik: “Anarşi Düşüncesi Etrafında”, “Etiko-Politik Çerçeve Madunlar”, “Politik Şiddet ve Militarizm”, “Kadınların Özgürleşimi”, “Bolşevizm Mitine Dair”. Elinizde tuttuğunuz 2. Cilt, Emma’nın “Etiko-Politik Çerçeve Madunlar” başlığı altında topladığımız seçilmiş yazılarından oluşuyor. İyi okumalar.

Siyasi Şiddetin Psikolojisi

1917

Siyasi şiddetin psikolojisini analiz etmek sadece son derece zor değil, aynı zamanda çok tehlikelidir.* Bu tür eylemler anlayışla ele alınırsa, kişi hemen onları yüceltmekle suçlanır. Öte yandan, Saldırganlara sempati duyulduğu ifade edilirse, olası bir suç ortağı olarak görülme riski ortaya çıkar. Oysa sadece zekâ ve sempati bizi insan ıstırabının kaynağına yaklaştırabilir ve bize bundan nihai çıkış yolunu öğretebilir.

Doğal güçlerden habersiz olan ilkel insan, onların yaklaşmasından korkar ve tehdit ettikleri tehlikelerden saklanırdı. İnsanoğlu Doğa'nın fenomenlerini anlamayı öğrendikçe, bunların yaşamı yok edip büyük kayıplara neden olsalar da, aynı zamanda rahatlama da getirdiklerini fark etti. Ciddi bir öğrenci için, sosyal ve ekonomik yaşamımızda biriken ve siyasi bir şiddet eylemiyle doruğa ulaşan güçlerin, fırtına ve şimşekle kendini gösteren atmosferdeki dehşete benzediği açık olmalıdır.

Bu görüşün doğruluğunu tam olarak anlayabilmek için, toplumsal yanlışlarımızın onur kırıcılığını yoğun bir şekilde hissetmek gerekir; milyonlarca insanın her gün katlanmak zorunda bırakıldığı acı, keder ve çaresizlikle varlığımızın zonklaması gerekir. Gerçekten de, insanlığın bir parçası olmadıkça, insan ruhunda biriken haklı öfkeyi, fırtınayı kaçınılmaz kılan yakıcı, kabaran tutkuyu azıcık bile anlayamayız.

Cahil kitle, sosyal ve ekonomik adaletsizliklerimizi şiddetle protesto eden insana vahşi bir canavar, hayatı

* İlk yayın tarihi: *Emma Goldman, Anarchism and Other Essays*, Gözden geçirilmiş üçüncü baskı, New York: Mother Earth Publishing Association, 1917.

yok etmekten ve kanla yıkanmaktan zevk alan acımasız, kalpsiz bir canavar ya da en iyi ihtimalle sorumsuz bir deli gözüyle bakar. Oysa gerçekler değiştirilemez. Aslına bakılırsa, bu insanların karakter ve kişiliklerini inceleyenler ya da onlarla yakın temasta bulunanlar, onları toplumsal suçlarımızın bedelini ödemeye zorlayan şeyin, çevrelerindeki yanlış ve adaletsizliğe karşı aşırı duyarlılıkları olduğu konusunda hemfikirdir. Siyasi suçluların psikolojisini tartışan en ünlü yazarlar ve şairler, onlara en yüksek övgüleri sunmuşlardır. Herhangi biri bu kişilerin şiddeti tavsiye ettiğini ya da hatta eylemleri onayladığını düşünebilir mi? Kesinlikle hayır. Onları sosyal bir öğrencinin, her şiddet eyleminin ardında hayati bir neden olduğunu bilen bir insanın tavrıydı.

Björnsterne Björnson, *Beyond Human Power*'ın ikinci bölümünde, inançlarının bedelini kanlarıyla ödeyen ve ölümü gülümseyerek karşılayan modern şehitleri Anarşistler arasında aramamız gerektiğini vurgular, çünkü şehitliklerinin insanlığı kurtaracağına İsa kadar içtenlikle inanmaktadırlar.

Fransız romancı François Copp, *Attentäter*'in [politik suikastçını] psikolojisini şu şekilde ifade eder:

“Vaillant’ın infazının ayrıntılarını okumak beni düşünceli bir ruh hali içinde bıraktı. İplerin altında göğsünü genişlettiğini, sağlam adımlarla yürüdüğünü, iradesini sertleştirdiğini, tüm enerjisini yoğunlaştırdığını ve gözlerini bıçağa dikerek sonunda topluma beddua haykırışını savurduğunu hayal ettim. Ve bana rağmen, başka bir manzara aniden zihnimde canlandı. Sirkin dikdörtgen arenasının ortasında, binlerce gözün bakışları altında birbirlerine bastıran bir grup kadın ve erkek gördüm; bu sırada muazzam amfitiyatronun tüm basamakların-

dan korkunç bir çılgılık yükseliyordu: Ad leones! ve aşağıda vahşi hayvanların kafesleri açılıyordu.”

“İnfazın gerçekleşeceğine inanmıyordum. Her şeyden önce, hiçbir kurban ölümle cezalandırılmamıştı ve uzun zamandır, başarısızlıkla sonuçlanan bir suçun son derece ağır bir şekilde cezalandırılmaması gelenek haline gelmişti. Sonra, bu suç, niyet olarak ne kadar korkunç olursa olsun, soyut bir fikirden doğmuştu. Adamın geçmiş, terk edilmiş çocukluğu, zorluklarla dolu yaşamı da onun lehineydi. Bağışsız basında onun lehine çok yüksek ve etkili sesler yükseldi. Bazıları hiç de küçümsemeden ‘tamamen edebi bir fikir akımı’ dedi. Aksine, sanat ve düşünce adamlarının idam sehpasından duydukları tiksintiyi bir kez daha dile getirmeleri onur vericidir.”

Yine Zola, *Germinal* ve *Paris*’te, hayatlarının bir bölümünü sistemimize karşı şiddetli bir patlamayla kapatan bu adamların şefkatini ve nezaketini, insanların acılarına karşı duydukları derin sempatiyi anlatır.

Son olarak, *Attentäter*’in psikolojisini muhtemelen herkesten daha iyi anlayan kişi, *Une Psychologie du Militaire Professionnel* adlı parlak eserin yazarı M. Hamon’dur ve şu düşündürücü sonuçlara varmıştır:

“Rasyonel yöntem tarafından doğrulanan pozitif yöntem, zihniyeti ortak psişik özelliklerin toplamı olan ideal bir Anarşist tipi oluşturmamızı sağlar. Her Anarşist, kendisini diğer insanlardan ayırt etmeyi mümkün kılmak için bu ideal tipe yeterince katılır. O halde tipik bir Anarşist şu şekilde tanımlanabilir: İsyan ruhunun bir ya da daha fazla biçimi altında - muhalefet, araştırma, eleştiri, yenilik - güçlü bir özgürlük sevgisiyle donanmış, egoist ya da bireyci ve büyük bir merak, keskin bir bilme arzusuna sahip bir adam. Bu özellikler, ateşli bir

başkaları sevgisi, son derece gelişmiş bir ahlaki duyarlılık, derin bir adalet duygusu ve misyonerlik gayreti ile tamamlanır.”

Alvin F. Sanborn’a göre, yukarıdaki özelliklere şu üstün nitelikler de eklenmelidir: ender rastlanan bir hayvan sevgisi, yaşamın tüm olağan ilişkilerinde üstün bir tatlılık, olağanüstü bir ağırbaşlılık, tutumluluk ve düzenlilik, hatta yaşamda kemer sıkma ve kıyas kabul etmeyen bir cesaret.

“Sokaktaki adamın, Anarşistleri ya da o an için can düşmanı olan herhangi bir partiyi, yeni işlenmiş bir öfkenin nedeni olarak kötülerken her zaman unuttuğu bir gerçek vardır. Bu tartışılmaz gerçek, cinayetlerin çok eski zamanlardan beri, tahrik edilmiş ve çaresiz sınıfların ve tahrik edilmiş ve çaresiz bireylerin, hemcinslerinden gelen ve tahammül edilemez olduğunu düşündükleri yanlışlara verdikleri cevap olduğudur. Bu tür eylemler, ister saldırgan ister baskıcı olsun, şiddete karşı şiddetli bir geri tepmedir; öfkeli ve kızgın insan doğasının nefes alma alanı ve yaşam için verdiği son umutsuz mücadeledir. Ve bunların nedeni herhangi bir özel inançta değil, bizzat insan doğasının derinliklerinde yatmaktadır. Siyasi ve toplumsal tarihin tüm akışı bu gerçeğin kanıtlarıyla doludur. Daha ileri gitmeden, son elli yıl içinde şiddete sürüklenen siyasi partilerin en kötü şöhretli üç örneğini ele alalım: İtalya’daki Mazzinianlar, İrlanda’daki Fenianlar ve Rusya’daki Teröristler. Bu insanlar Anarşist miydi? Hayır. Hatta üçü de aynı siyasi görüşe mi sahipti? Mazzinianlar Cumhuriyetçi, Fenianlar siyasi ayrılıkçı, Ruslar ise Sosyal Demokrat ya da Anayasalcıydı. Ancak hepsi de çaresiz koşullar tarafından bu korkunç isyan biçimine sürüklendi. Ve partilerden benzer şekilde hareket eden bireylere döndüğümüzde, çaresizlikten dolayı toplumsal iç-

güdülerine açıkça karşıt davranışlara sürüklenen insanların sayısı karşısında dehşete düşeriz.

“Anarşizm artık toplumda yaşayan bir güç haline geldiğinden, bu tür eylemler bazen Anarşistler tarafından olduğu kadar başkaları tarafından da gerçekleştirilmiştir. Çünkü hiçbir yeni inanç, hatta insan aklının kabul ettiği en barışçıl ve insancıl inanç bile, ilk ortaya çıkışında yeryüzüne barış değil, kılıç getirmiştir; doktrinin kendisinde şiddet içeren ya da toplum karşıtı herhangi bir şey olduğu için değil; sadece yeni ve yaratıcı herhangi bir fikrin, ister kabul etsinler ister reddetsinler, insanların zihninde uyandırdığı mayalanma nedeniyle. Ve bir yandan her türlü çıkarı tehdit eden, diğer yandan da mevcut yanlışlara karşı mücadeleyle kazanılacak özgür ve asil bir yaşam vizyonu sunan bir Anarşizm anlayışının, en şiddetli muhalefeti uyandıracığı ve eski kötülüğün tüm baskıcı gücünü yeni bir umudun çalkantılı patlamasıyla şiddetli bir temas haline getireceği kesindir.

“Sefil yaşam koşulları altında, daha iyi şeylerin olabileceğine dair herhangi bir vizyon, mevcut sefaleti daha da dayanılmaz hale getirir ve acı çekenleri, kaderlerini iyileştirmek için en enerjik mücadelelere teşvik eder ve bu mücadeleler yalnızca hemen daha keskin bir sefaletle sonuçlanırsa, sonuç düpedüz umutsuzluktur. Örneğin, günümüz toplumunda, sömürülen bir ücretli işçi, işin ve yaşamın nasıl olabileceğine ve nasıl olması gerektiğine dair bir anlık bir fikir edindiğinde, varlığının zahmetli rutinini ve sefaletini neredeyse dayanılmaz bulur; ve elinden gelenin en iyisini yapmaya ve yeni fikirler daha iyi zamanların yolunu açacak şekilde topluma nüfuz edene kadar beklemeye devam etme kararlılığına ve cesaretine sahip olsa bile, bu tür fikirlere sahip olması ve bunları yaymaya çalışması bile onu işverenleriyle zora sokar. Kaç

bin Sosyalist ve özellikle de Anarşist, sadece fikirleri yüzünden işlerini ve hatta çalışma şanslarını kaybetmiştir. Sadece özel yetenekli bir zanaatkar, eğer gayretli bir propagandacı ise, kalıcı bir iş bulmayı umut edebilir. Beyni yeni fikirlerin mayalanmasıyla aktif bir şekilde çalışan, gözlerinin önünde emekçi ve acı çeken insanlar için yeni bir umudun doğduğunu gören, kendisinin ve sefalet içindeki hemcinslerinin çektiği acıların kaderin acımasızlığından değil, diğer insanların adaletsizliğinden kaynaklandığını bilen bir adama ne olur - böyle bir adam sevdiklerinin açlıktan öldüğünü, kendisinin de açlıktan öldüğünü gördüğünde ne olur? Böyle bir durumda olan bazı doğalar ve hiçbir şekilde en az sosyal ya da en az duyarlı olmayanlar, şiddete başvuracak ve hatta şiddetlerinin anti-sosyal değil, sosyal olduğunu, ne zaman ve nasıl olursa olsun saldırırken, kendileri için değil, hem kendileri hem de acı çeken diğer insanlar tarafından hakarete uğramış ve yağmalanmış insan doğası için saldırdıklarını hissedeceklerdir. Kendileri bu korkunç çıkmazda olmayan bizler, Öfke'nin ve Kader'in bu acıması kurbanlarına seyirci mi kalacağız ve onları soğukkanlılıkla kınayacak mıyız? Daha az sosyal ve daha az enerjik doğaların adaletsizliğe ve yanlış boyuna eğip sürüneceği yerde, kahramanca özveriyle hareket eden, protesto için hayatlarını feda eden bu insanları kötü niyetli olarak mı kınayacağız? Bu tür insanları, uyumlu ve masumane bir şekilde barışçıl bir toplumda karşılıksız olarak ortalığı karıştıran kötülük canavarları olarak damgalayan cahil ve acımasız haykırışa katılacak mıyız? Hayır! Matabele katliamlarının savunucularına, idamlara ve bombardımanlara duyarsızca göz yumanlara saçma bir şekilde abartılı gelebilecek bir nefretle cinayetden nefret ediyoruz, ancak ele aldığımız gibi cinayet ya da cinayete te-

şebbüs vakalarında, eylemin tüm sorumluluğunu doğrudan failin üzerine atmak gibi acımasız bir adaletsizliğin suçlusu olmayı reddediyoruz. Bu cinayetlerin suçlusu, kasıtlı olarak ya da soğuk bir kayıtsızlıkla, insanları umutsuzluğa sürükleyen toplumsal koşulların devam etmesine yardımcı olan her erkek ve kadındır. Kendi hayatı pahasına, hemcinslerinin yanlışlarını protesto etmek için tüm hayatını ortaya koyan kişi, protestosu kendi hayatından başka hayatları da mahvetse bile, zulüm ve adaletsizliğin aktif ve pasif destekçilerine kıyasla bir azizdir. Toplumda günahsız olanın böyle birine ilk taşı atmasına izin verin.”

Günümüzde her siyasi şiddet eyleminin Anarşistlere atfedilmesi hiç de şaşırtıcı değildir. Yine de Anarşist harekete aşına olan hemen herkes tarafından bilinen bir gerçektir ki, Anarşistlerin acı çekmek zorunda kaldığı çok sayıda eylem ya kapitalist basından kaynaklanmış ya da doğrudan polis tarafından işlenmese bile kışkırtılmıştır.

İspanya’da birkaç yıl boyunca Anarşistlerin sorumlu tutulduğu, vahşi hayvanlar gibi kovalandığı ve hapse atıldığı şiddet eylemleri gerçekleştirilmişti. Daha sonra bu eylemlerin faillerinin Anarşistler değil, polis teşkilatı mensupları olduğu ortaya çıktı. Skandal o kadar yaygınlaştı ki, muhafazakar İspanyol gazeteleri çete lideri Juan Rull’un yakalanmasını ve cezalandırılmasını talep etti; Rull daha sonra idama mahkum edildi ve infaz edildi. Duruşma sırasında ortaya çıkan sansasyonel kanıtlar, Polis Müfettişi Momento’yu Anarşistleri uzun bir süre boyunca işlenen eylemlerle herhangi bir bağlantıdan tamamen aklamaya zorladı. Bunun sonucunda, aralarında Müfettiş Tressols’un da bulunduğu bazı polis yetkilileri görevden alındı; Tressols da intikam almak için, bomba atan polis çetesinin arkasında, onlara para

sağlayan ve onları koruyan çok daha yüksek mevkilerde başkalarının bulunduğunu ifşa etti.

Bu, Anarşist komploların nasıl üretildiğine dair çok sayıda çarpıcı örnekten biridir.

Amerikan polisinin de aynı kolaylıkla yalancı şahitlik yapabildiği, Avrupalı meslektaşları kadar acımasız, gaddar ve kurnaz olduğu birden fazla kez kanıtlanmıştır. Haymarket İsyanı olarak bilinen on bir Kasım 1887 trajedisini hatırlamamız yeterlidir.

Olayı biraz olsun bilen hiç kimse, Chicago’da adli bir şekilde öldürülen Anarşistlerin, yalancı, kana susamış bir basın ve zalim bir polis komplosunun kurbanları olarak öldüklerinden şüphe edemez. Yargıç Gary’nin kendisi dememiş miydi: “Haymarket bombasına neden olduğunuz için değil, Anarşist olduğunuz için yargılanıyorsunuz.”

Vali Altgeld’in Amerikan armasındaki bu lekeye ilişkin tarafsız ve kapsamlı analizi, Yargıç Gary’nin acımasız açık sözlülüğünü doğrulamıştır. Altgeld’i üç Anarşisti affetmeye iten de bu oldu ve böylece dünyadaki her özgürlük sever erkek ve kadının kalıcı saygısını kazandı.

Altı Eylül 1901 trajedisine yaklaştığımızda, sosyal teorilerin bir siyasi şiddet eyleminden ne kadar az sorumlu olduğunu gösteren en çarpıcı örneklerden biriyle karşılaşırız. “Bir Anarşist olan Leon Czolgosz, Emma Goldman tarafından eylemi gerçekleştirmeye teşvik edilmiştir.” Emin olmak için, doğumundan önce bile şiddeti kışkırtmadı mı ve ölümünden sonra da bunu yapmaya devam etmeyecek mi? Anarşistler için her şey mümkündür.

Bugün, trajediden dokuz yıl sonra bile, Emma Goldman’ın olayla hiçbir ilgisi olmadığı, Czolgosz’un

kendisine Anarşist dediğine dair hiçbir kanıt bulunmadığı yüzlerce kez kanıtlandıktan sonra, polis tarafından uydurulan ve basın tarafından sürdürülen aynı yalanla karşı karşıyayız. Yaşayan hiç kimse Czolgosz'un bu ifadeyi kullandığını duymamıştır ve çocuğun bu suçlamayı dile getirdiğini kanıtlayacak tek bir yazılı kelime dahi yoktur. En basit neden-sonuç sorununu bile çözemeyen cehalet ve çılgın histeriden başka bir şey yok.

Özgür bir Cumhuriyetin Başkanı öldürüldü! Saldırganın deli olması ya da bu eyleme kışkırtılmış olması dışında başka ne sebep olabilir ki?

Özgür bir Cumhuriyet! Bir efsane kendini nasıl sürdürecektir, nasıl aldatmaya, kandırmaya ve nispeten zeki olanları bile korkunç saçmalıklarına karşı kör etmeye devam edecek. Özgür bir Cumhuriyet! Yine de otuz yıldan biraz daha uzun bir süre içinde küçük bir asalak grubu Amerikan halkını başarılı bir şekilde soydu ve bu ülkenin ataları tarafından ortaya konan ve her erkeğe, kadına ve çocuğa “yaşam, özgürlük ve mutluluk arayışını” garanti eden temel ilkeleri ayaklar altına aldı. Otuz yıldır servetlerini ve güçlerini geniş işçi kitleleri pahasına arttırıyorlar, böylece işsizler ordusunu büyütüyorlar, insanlığın aç, evsiz ve arkadaşsız bir kısmı, boşuna iş aramak için ülkeyi doğudan batıya, kuzeyden güneye dolaşıyor. Uzun yıllar boyunca ev, küçük çocukların bakımına terk edilirken, ebeveynler hayatlarını ve güçlerini çok az bir ücret için tüketiyor. Otuz yıldır Amerika'nın sağlam oğulları endüstriyel savaş meydanlarında kurban ediliyor, kızları ise yozlaşmış fabrika ortamlarında çürütülüyor. Uzun ve yorucu yıllar boyunca, mirastan mahrum bırakılanlar ve ezilenler tarafından fazla protesto edilmeksizin, ulusun sağlığını, dinliğini ve gururunu baltalayan bu süreç devam etti. Başarı ve zaferle çılgına dönen bu “özgür topraklarımızın” para

güçleri, iktidarın üstünlüğü için çürümüş ve çürütölmüş Avrupa tiranlıklarıyla rekabet etmek için kalpsiz ve acımasız çabalarında giderek daha cöretkar hale geldi.

Yalancı basın Leon Czolgosz'un yabancı olduğunu boşuna iddia etti. Çocuk, onu uyutan özgür Amerikan topraklarının bir ürünüydü,

Ülkem, bu senden,

Özgürlüğün güzel ülkesi.

Bu Amerikalı çocuğun, ulusun ölülerini sadakatle onurlandırdığı Dört Temmuz ya da İlk Anma Günü kutlamalarında kaç kez yüceltildiğini kim bilebilir? Kim bilebilir ki o da "ülkesi için savaşmaya ve özgürlüğü için ölmeye" istekliydi, ta ki ait olduğu insanların bir ülkesi olmadığını, çünkü ürettikleri her şeyin ellerinden alındığını fark edene kadar; ta ki gençlik hayallerinin özgürlük ve bağımsızlığının bir maskaralıktan ibaret olduğunu anlayana kadar. Zavallı Leon Czolgosz, senin suçun çok hassas bir toplumsal bilinçten ibaretti. İdeal-siz ve beyinsiz Amerikalı kardeşlerinizin aksine, ideal-leriniz göbeğinizin ve banka hesabınızın üzerinde yük-seliyordu. Duruşmanızdaki öfkeli kalabalığın arasındaki tek insanı - bir gazeteci kadını - çevrenizden tamamen habersiz bir hayalperest olarak etkilemenize şaş-mamalı. Büyük, hülyalı gözleriniz yeni ve görkemli bir şafağı görmüş olmalı.

Şimdi, polis tarafından üretilen Anarşist komploların son örneklerinden birine geelim. O kanlı şehir Chicago'da, Polis Şefi Shippy'nin hayatına Averbuch adında genç bir adam tarafından kastedildi. Derhal dünyanın dört bir yanına Averbuch'un bir Anarşist olduğu ve bu eylemden Anarşistlerin sorumlu olduğu yayıldı. Anarşist fikirlere sahip olduğu bilinen herkes yakından izlendi, çok sayıda kişi tutuklandı, Anarşist bir grubun

kütüphanesine el konuldu ve tüm toplantılar imkansız hale getirildi. Daha önceki çeşitli olaylarda olduğu gibi, bu eylemden de benim sorumlu tutulmam gerektiğini söylemeye gerek yok. Belli ki Amerikan polisi bana gizli güçler atfediyor. Averbuch'u tanıımıyordum; aslında adını daha önce hiç duymamıştım ve onunla ancak astral bedenimde "komplo" kurmuş olabilirdim. Ama polis mantık ya da adaletle ilgilenmez. Aradıkları şey, siyasi bir eylemin nedenine, psikolojisine dair mutlak cehaletlerini maskeleyecek bir hedeftir. Averbuch bir Anarşist miydi? Buna dair kesin bir kanıt yok. Ülkede sadece üç aydır bulunuyordu, dil bilmiyordu ve tespit edebildiğim kadarıyla Chicago'daki Anarşistler tarafından tanınmıyordu.

Eylemine ne yol açtı? Averbuch, çoğu genç Rus göçmen gibi, şüphesiz Amerika'nın efsanevi özgürlüğüne inanıyordu. İlk vaftizini işsizler yürüyüşünün acımasızca dağıtılması sırasında polis sopasıyla aldı. Amerikan eşitliğini ve fırsatlarını, ekonomik bir efendi bulmak için boşuna çabalarken daha da deneyimledi. Kısacası, bu görkemli ülkede geçirdiği üç aylık süre onu, mirastan mahrum bırakılanların dünyanın her yerinde aynı konumda olduğu gerçeğiyle yüz yüze getirdi. Kendi ülkesinde muhtemelen zorunluluğun kanun tanımadığını öğrenmişti - bir Rus ve bir Amerikan polisi arasında hiçbir fark yoktu.

Zeki bir sosyal öğrenci için soru, Czolgosz ya da Averbuch'un eylemlerinin pratik olup olmadığı değil, fırtınanın pratik olup olmadığıdır. Düşünen ve hisseden kadın ve erkek üzerinde kaçınılmaz olarak etki bırakacak olan şey, sözde özgür bir Cumhuriyette masum kurbanların acımasızca coplanması ve aşağılayıcı, ruhu yok eden ekonomik mücadelenin, Czolgosz ya da Averbuch gibi adamların aşırı öfkeli, öfkeli ruhlarında-

ki dinamik gücü ateşleyen kıvılcımı sağlamasıdır. Hiçbir zulüm, takip, baskı bu toplumsal olguyu durdurmaz.

Ancak, sık sık sorulur, Anarşistler şiddet eylemlerinde bulunmadılar mı? Elbette yaptılar, ancak her zaman sorumluluğu üstlenmeye hazır oldular. Benim iddiam, onları Anarşizmin öğretilerinin değil, hassas doğaları için hayatı çekilmez kılan koşulların muazzam baskısının ittiği yönündedir. Açıktır ki, Anarşizm ya da insanı bilinçli bir sosyal birim haline getiren herhangi bir başka sosyal teori, isyan için bir maya görevi görecektir. Bu sadece bir iddia değil, tüm deneyimler tarafından doğrulanmış bir gerçektir. Bu soruyu ilgilendiren koşulların yakından incelenmesi benim pozisyonumu daha da netleştirecektir.

Son yirmi yıl içindeki en önemli Anarşist eylemlerden bazılarını ele alalım. Garip görünse de, en önemli siyasi şiddet eylemlerinden biri burada, Amerika’da, 1892 Homestead greviyle bağlantılı olarak meydana geldi.

O unutulmaz dönemde Carnegie Çelik Şirketi, Amalgamated Association of Iron and Steel Workers’ı ezmek için bir komplo düzenledi. O dönemde Şirketin Başkanı olan Henry Clay Frick’e bu demokratik görev verildi. Kok kömürü bölgelerindeki terör saltanatı sırasında çok başarılı bir şekilde uyguladığı Sendikayı parçalama politikasını hayata geçirmekte hiç zaman kaybetmedi. Gizlice ve barış görüşmeleri kasıtlı olarak uzatılırken, Frick askeri hazırlıkları, Homestead Çelik Fabrikalarının tahkimatını, dikenli tellerle çevrili ve keskin nişancılar için mazgallarla donatılmış yüksek bir tahta çitin dikilmesini denetledi. Ve sonra, gecenin köründe, kiralık Pinkerton haydutlarından oluşan ordusunu Ho-

mestead'e sokmaya çalıştı ve bu eylem çelik işçilerinin korkunç katliamını hızlandırdı. Pinkerton çatışmasında öldürülen on bir kurbanla yetinmeyen Henry Clay Frick, iyi bir Hristiyan ve özgür bir Amerikalı olarak, hemen çaresiz eşleri ve yetimleri Şirket'in sefil evlerinden kovmaya başladı.

Tüm ülke bu insanlık dışı saldırılar karşısında ayağa kalktı. Frick'i vazgeçmeye ve daha ileri gitmemeye çağıran yüzlerce protesto sesi yükseldi. Evet, yüzlerce insan protesto etti - tıpkı rahatsız edici sineklere karşı çıkıldığı gibi. Homestead'deki rezalete aktif olarak tepki gösteren sadece bir kişi vardı: Alexander Berkman. Evet, o bir Anarşistti. Bu gerçeğe övünüyordu, çünkü ruhani özlemi ile dış dünya arasındaki uyumsuzluğu katlanılabilir kılan tek güç buydu. Yine de Alexander Berkman'ı Henry Clay Frick'in hayatına kastetmeye iten şey Anarşizm değil, on bir çelik işçisinin acımasızca katledilmesi idi.

Avrupa'daki siyasi şiddet eylemlerinin kayıtları, çevrenin hassas insanlar üzerindeki etkisine dair çok sayıda ve çarpıcı örnek sunmaktadır.

1894'te Paris Temsilciler Meclisi'nde bir bomba patlatan Vaillant'ın mahkeme konuşması, bu tür eylemlerin psikolojisinin gerçek anahtarını ortaya koymaktadır:

“Beyler, birkaç dakika içinde darbenizi indireceksiniz, ama kararınızı alırken en azından mevcut toplumu, tek bir adamın binlerce aileyi beslemeye yetecek kadar parayı boş yere harcadığını görebileceğiniz o lanetli toplumu yaralamış olmanın tatminini yaşayacağım; köpeklere bile verilmeyen bir ekmeğe sahip olmayan yüz binlerce talihsiz varken ve tüm aileler yaşamın gerekliliklerini karşılayamadıkları için intihar ederken, birkaç kişinin tüm

toplumsal zenginliđi tekeline almasına izin veren rezil bir toplum.

“Ah, beyler, yönetici sınıflar da bu talihsizlerin arasına inebilselerdi! Ama hayır, onların çağrılarına sağır kalmayı tercih ediyorlar. Görünüşe göre bir kader onları, tıpkı on sekizinci yüzyılın kraliyet ailesi gibi, kendilerini yutacak olan uçuruma doğru itiyor; çünkü aklıktan ölenlerin çığlıklarına sağır kalanların vay haline, kendilerini üstün bir varlık olarak görerek altlarındakileri sömürme hakkını kendilerinde görenlerin vay haline! Öyle bir zaman gelir ki, insanlar artık akıl yürütemez olurlar; bir kasırğa gibi yükselir ve bir sel gibi akıp giderler. Sonra mızraklara geçirilmiş kanlı kafalar görürüz.

“Sömürülenler arasında, baylar, iki sınıf birey vardır. Bir sınıftakiler, ne olduklarının ve ne olabileceklerinin farkında olmadan, hayatı olduğu gibi kabul ederler, köle olmak için doğduklarına inanırlar ve emekleri karşılığında kendilerine verilen az şeyle yetinirler. Ama tam tersine, düşünen, okuyan ve etraflarına bakarak toplumsal adaletsizlikleri keşfeden başkaları da var. Açıkça görüyorlarsa ve başkalarının acı çektiğini gördüklerinde acı çekiyorlarsa bu onların suçu mu? O zaman kendilerini mücadelenin içine atarlar ve kendilerini halkın taleplerinin taşıyıcısı haline getirirler.

“Beyler, ben bu sonunculardan biriyim. Nereye gidersem gideyim, sermayenin boyunduruğu altında ezilen talihsiz insanlar gördüm. Her yerde, kanlı gözyaşlarının akmasına neden olan aynı yaraları gördüm, hatta uygarlığın acılarından bıkan birinin palmiye ağaçlarının gölgesinde dinlenebileceğine ve orada doğayı inceleyebileceğine inanma hakkına sahip olduğum Güney Amerika’nın yerleşim bölgelerinin uzak kısımlarında bile. Orada bile, başka yerlerden daha fazla, sermayenin bir vampir

gibi talihsiz paryaların son damla kanını emmek için geldiğini gördüm.

“Sonra Fransa’ya geri döndüm ve ailemin acımasızca acı çektiğini görmek bana nasip oldu. Bu benim kederimin son damlasıydı. Bu acı ve korkaklık dolu hayatı sürdürmekten bıkararak, bu bombayı toplumsal sefaletten birinci derecede sorumlu olanlara taşıdım.

“Mermilerimin isabet ettiği kişilerin yaralarıyla suçlanıyorum. Geçerken şunu belirtmemeye izin verin, eğer burjuvalar Devrim sırasında katliam yapmamış ya da katliamlara neden olmamış olsalardı, muhtemelen hala soyluların boyunduruğu altında olacaktı. Öte yandan, Tonquin’de, Madagaskar’da, Dahomey’de ölenleri ve yaralananları hesaplaysın, bunlara fabrikalarda, madenlerde ve sermayenin öğütücü gücünün hissedildiği her yerde ölen binlerce, evet milyonlarca talihsizi ekleyin. Açlıktan ölenleri de ekleyin ve tüm bunları Milletvekillerimizin onayıyla yapın. Tüm bunların yanında, şimdi bana yöneltile suçlamaların ne kadar az ağırlığı var!

“Birinin diğerini etkilemediği doğrudur; ama sonuçta, yukarıdan aldığımız darbelerle yanıt verirken savunmaya geçmiyor muyuz? Çok iyi biliyorum ki, kendimi halkın taleplerini savunmak için konuşmakla sınırlamam gerektiği söylenecek. Ama ne bekleyebilirsiniz ki! Sağrıların duyması için yüksek bir ses gerekir. Çok uzun zamandır sesimize hapisle, iple, tüfek yayılım ateşiyle cevap veriyorlar. Hiç kuşkunuz olmasın; bombamın patlaması sadece isyancı Vaillant’ın çılgılığı değil, haklarını savunan ve yakında sözlere eylemleri de ekleyecek olan bütün bir sınıfın çılgılığıdır. Çünkü emin olun, boşuna yasa çıkaracaklar. Düşünürlerin fikirleri durmayacaktır; nasıl ki geçen yüzyılda tüm hükümet güçleri Diderot’ların ve Voltaire’lerin halk

arasında özgürleştirici fikirler yaymasını engellemeyeyse, mevcut tüm hükümet güçleri de Reclus'ların, Darwin'lerin, Spencer'ların, Ibsens'lerin, Mirbeaus'ların, kitleyi cehalet içinde tutan önyargıları yok edecek adalet ve özgürlük fikirlerini yaymasını engelleyemeyecektir. Ve talih-sizler tarafından memnuniyetle karşılanan bu fikirler, otoritenin ortadan kalkmasının tüm insanların kendi seçimlerine göre özgürce örgütlenmesine izin vereceği, herkesin emeğinin ürününden zevk alabileceği ve önyargı denen ahlaki hastalıkların ortadan kalkacağı, insanların bilimleri incelemekten ve hemcinslerini sevmekten başka bir arzusu olmadan uyum içinde yaşamasına izin vereceği güne kadar, bende olduğu gibi isyan eylemlerinde çiçek açacaktır.

“Sözlerimi şu şekilde noktalıyorum, baylar, etrafınızda gördüğümüz gibi sosyal eşitsizliklerin olduğu, her gün yoksulluktan kaynaklanan intiharların yaşandığı, her köşe başında fuhuşun kol gezdiği bir toplum - başlıca anıtları kışlalar ve hapishaneler olan bir toplum - böyle bir toplum mümkün olan en kısa sürede dönüştürülmelidir, insan ırkından silinme pahasına, hem de hızla. Her ne şekilde olursa olsun, bu dönüşüm için emek verenlere selam olsun! Otoriteyle olan düellomda bana rehberlik eden bu fikirdi, ancak bu düelloda düşmanımı sadece yaraladığım için, şimdi bana vurma sırası onda.

“Şimdi, beyler, benim için ne ceza vereceğinizin pek önemi yok, çünkü bu topluluğa aklın gözleriyle baktığımda, atomları madde içinde kaybolmuş ve sadece omurilik iliğinin bir uzantısına sahip olduğunuz için muhakeme eden sizlerin, hemcinslerinizden birini yargılama hakkını üstlendiğinizi görünce gülümsemekten kendimi alamıyorum.

“Ah! beyler, sizin meclisiniz ve kararınız insanlık tarihinde ne kadar küçük bir şeydir; ve insanlık ta-

rihi de, aynı şekilde, onu uçsuz bucaksızlığa taşıyan ve aynı tarihi ve aynı olguları yeniden başlatmak için yok olmaya ya da en azından dönüşmeye mahkum olan kasırga içinde çok küçük bir şeydir, kendilerini sonsuza dek yenileyen ve aktaran kozmik güçlerin gerçek anlamda sürekli bir oyunudur.”

Vaillant’ın cahil, kötü niyetli bir adam ya da bir deli olduğunu söyleyen var mı? Zihni son derece berrak ve analitik değil miydi? Fransa’nın en iyi entelektüel güçlerinin onun adına konuşmasına ve Cumhurbaşkanı Carnot’ya Vaillant’ın ölüm cezasının hafifletilmesini isteyen dilekçeyi imzalamasına şaşmamalı.

Carnot hiçbir yalvarmayı dinlemedi; Vaillant’ın hayatının bağışlanmasından daha fazlasını istiyordu ve sonra kaçınılmaz olan gerçekleşti: Başkan Carnot öldürüldü. Attentäter tarafından kullanılan stiletto’nun sapında önemli bir yazı vardı,

VAILLANT!

Santa Caserio bir Anarşistti. Kaçabilirdi, kendini kurtarabilirdi; ama o kaldı, sonuçlarına katlandı.

Eyleminin gerekçelerini o kadar sade, ağırbaşlı ve çocuksu bir üslupla ortaya koyuyor ki, insanın aklına küçük köy okulundaki öğretmeni İtalyan şair Ada Negri’nin Caserio’dan, dünyanın acımasız zorlamalarına dayanamayacak kadar ince ve hassas bir dokuya sahip, tatlı, narin bir bitki olarak bahsettiği dokunaklı övgüsü geliyor.

“Sayın jüri üyeleri! Savunma yapmayı değil, sadece eylemimi açıklamayı öneriyorum.

“İlk gençliğimden beri günümüz toplumunun kötü bir şekilde organize olduğunu öğrenmeye başladım, o kadar kötü ki her gün birçok sefil erkek in-

tihar ediyor, kadınları ve çocukları en korkunç sınıktılar içinde bırakıyor. Binlerce işçi iş arıyor ama bulamıyor. Yoksul aileler yiyecek için yalvarıyor ve soğuktan titriyor; en büyük sefaleti çekiyorlar; küçükler sefil annelerinden yiyecek istiyor ve anneler onlara veremiyor, çünkü hiçbir şeyleri yok. Evde bulunan az sayıdaki eşya çoktan satılmış ya da rehin verilmiştir. Tek yapabildikleri sadaka dilenmektir; çoğu zaman serseri olarak tutuklanırlar.

“Yaşadığım yeri terk ettim çünkü sekiz ya da on yaşlarındaki küçük kızların yirmi sent gibi cüzi bir ücret karşılığında günde on beş saat çalışmak zorunda kaldığını görmek beni sık sık gözyaşlarına boğuyordu. On sekiz ya da yirmi yaşlarındaki genç kadınlar da günde on beş saat, alay edercesine bir ücret karşılığında çalışıyorlar. Ve bu sadece benim hemşerilerimin değil, emekleri bol miktarda zenginlik üretirken bir lokma ekmek için gün boyu ter döken tüm işçilerin başına geliyor. İşçiler en sefil koşullar altında yaşamak zorunda kalıyorlar ve yiyecekleri biraz ekmek, birkaç kaşık pirinç ve sudan ibaret; bu yüzden otuz ya da kırk yaşına geldiklerinde bitkin düşüyorlar ve hastanelerde ölmeye gidiyorlar. Ayrıca, kötü beslenme ve aşırı çalışmanın sonucu olarak, bu mutsuz yaratıkların yüzlercesi pellagra hastalığına yakalanıyor - ülkemde, doktorların dediği gibi, kötü beslenen ve zahmetli ve yoksun bir yaşam sürenlere saldıran bir hastalık.

“Kentlerde ekmek ve giysi bolluğu yaşanırken, açlık çeken çok sayıda insan ve acı çeken çok sayıda çocuk olduğunu gözlemledim. Giysi ve yünlü eşyalarla dolu çok sayıda ve büyük dükkânlar gördüm ve ayrıca yokluk içinde olanlara uygun buğday ve Hint mısıрыyla dolu depolar gördüm. Öte yandan, çalışmayan, hiçbir şey üretmeyen ve başkalarının emeğiyle yaşayan binlerce insan gördüm; eğlenceleri için her gün binlerce frank harcayanlar;

işçilerin kızlarını ayartanlar; kırk ya da elli odalı evleri, yirmi ya da otuz atları, çok sayıda hizmetçileri, tek kelimeyle hayatın tüm zevklerine sahip olanlar.

“Tanrı’ya inanıyordum; ama insanlar arasında bu kadar büyük bir eşitsizlik görünce, insanı yaratanın Tanrı değil, Tanrı’yı yaratanın insan olduğunu kabul ettim. Ve mülklerine saygı duyulmasını isteyenlerin, cennet ve cehennem varlığını vaaz etmekte ve insanları cehalet içinde tutmakta çıkarları olduğunu keşfettim.

“Kısa bir süre önce Vaillant, mevcut toplum düzenini protesto etmek için Temsilciler Meclisi’ne bir bomba attı. Kimseyi öldürmedi, sadece birkaç kişiyi yaraladı; ancak burjuva adaleti onu ölüme mahkum etti. Suçlu adamın mahkum edilmesiyle yetinmeyip, Anarşistlerin peşine düştüler ve sadece Vaillant’ı tanıyanları değil, herhangi bir Anarşist konferansa katılmış olanları bile tutukladılar.

“Hükümet onların eşlerini ve çocuklarını düşünmedi. Acı çekenlerin sadece hapishanede tutulan erkekler olmadığını ve küçük çocuklarının ekmek için ağladığını düşünmedi. Burjuva adaleti, henüz toplumun ne olduğunu bilmeyen bu masumları dert etmedi. Babalarının hapiste olması onların suçu değil; onlar sadece karınlarını doyurmak istiyorlar.

“Hükümet özel evleri aramaya, özel mektupları açmaya, konferansları ve toplantıları yasaklamaya ve bize karşı en rezil baskıları uygulamaya devam etti. Şu anda bile, yüzlerce Anarşist bir gazetede bir makale yazdıkları ya da kamuya açık bir görüş ifade ettikleri için tutuklanıyor.

“Jürinin beyleri, sizler burjuva toplumunun temsilcilerisiniz. Kellemi istiyorsanız alın; ama bunu yaparak Anarşist propagandayı durduracağı-

nızı sanmayın. Dikkatli olun, çünkü insanlar ektiklerini biçerler.”

1896’da Barselona’da bir dini geçit töreni sırasında bir bomba atıldı. Hemen üç yüz kadın ve erkek tutuklandı. Bazıları Anarşistti ama çoğunluğu sendikacı ve Sosyalistti. O korkunç Montjuich yetimhanesine atıldılar ve en korkunç işkencelere maruz bırakıldılar. Bir kısmı öldürüldükten ya da delirdikten sonra, davaları Avrupa’nın liberal basını tarafından ele alındı ve hayatta kalan birkaç kişinin serbest bırakılmasıyla sonuçlandı.

Engizisyonun bu şekilde yeniden canlanmasından birinci derecede sorumlu olan kişi İspanya Başbakanı Canovas del Castillo’ydu. Kurbanlara işkence edilmesini, etlerinin yakılmasını, kemiklerinin kırılmasını, dillerinin kesilmesini emreden oydu. Küba’daki rejimi sırasında vahşet sanatında ustalaşan Canovas, uyanan medeni vicdanın çağrılarını ve protestolarına kesinlikle sağır kaldı.

1897 yılında Canovas del Castillo, genç bir İtalyan olan Angiolillo tarafından vurularak öldürüldü. Angiolillo kendi ülkesinde bir editördü ve cesur ifadeleri kısa sürede yetkililerin dikkatini çekti. Zulüm başladı ve Angiolillo İtalya’dan İspanya’ya, oradan da Fransa ve Belçika’ya kaçtı ve sonunda İngiltere’ye yerleşti. Oradayken kompozitör olarak iş buldu ve hemen tüm meslektaşlarının dostu oldu. Meslektaşlarından biri Angiolillo’yu şöyle tanımlıyordu: “Görünüşü Guttenberg’in öğrencisinden ziyade bir gazeteciyi andırıyordu. Dahası, narin elleri ‘saha’da büyümediği gerçeğini ele veriyordu. Yakışıklı ve samimi yüzü, yumuşak siyah saçları ve uyanık ifadesiyle tam da hayat dolu Güneyli tipine benziyordu. Angiolillo İtalyanca, İspanyolca ve Fransızca konuşuyordu ama İngilizce bilmiyordu; benim bildiğim azıcık Fransızca da uzun bir sohbeti sürdür-

mek için yeterli değildi. Ancak Angiolillo çok geçmeden İngilizceyi öğrenmeye başladı; hızla ve şakacı bir şekilde öğrendi ve çok geçmeden besteci arkadaşları arasında çok popüler oldu. Seçkin ama alçakgönüllü tavrı ve meslektaşlarına olan saygısı ona tüm çocukların kalbini kazandırdı.”

Angiolillo kısa süre içinde basındaki ayrıntılı haberlere aşina oldu. Montjuich’teki çaresiz kurbanlarla ilgili büyük insani sempati dalgasını okudu. Trafalgar Meydanı’nda, Castillo’nun pençesinden kurtulan birkaç İspanyol İngiltere’ye sığınmaya geldiğinde, bu vahşetin sonuçlarını kendi gözleriyle gördü. Orada, büyük mitingde, bu adamlar gömleklerini açtılar ve yanmış etin korkunç izlerini gösterdiler. Angiolillo gördü ve etkisi binlerce teoriyi aştı; itici güç kelimelerin ötesindeydi, argümanların ötesindeydi, hatta kendisinin bile ötesindeydi.

İspanya Başbakanı Senyor Antonio Canovas del Castillo, Santa Agueda’da kalıyordu. Bu tür durumlarda her zaman olduğu gibi, tüm yabancılar onun yüce huzurundan uzak tutuldu. Ancak, önemli bir derginin temsilcisi olduğu anlaşılan, seçkin görümlü, şık giyimli bir İtalyan için bir istisna yapıldı. Bu seçkin beyefendi Angiolillo’ydu.

Senyor Canovas evinden çıkmak üzereyken verandaya adımını attı. Aniden Angiolillo karşısına çıktı. Bir el silah sesi duyuldu ve Canovas bir cesede dönüştü.

Başbakanın karısı olay yerine koştu. “Katil! Katil!” diye bağırdı, Angiolillo’yu göstererek. Başbakan eğildi. “Affedersiniz, Madam,” dedi, “bir hanımefendi olarak size saygı duyuyorum, ama o adamın karısı olduğunuz için üzgünüm.”

Angiolillo sakince ölümle yüzleşti. Ölümün en korkunç haliyle - ruhu bir çocuğunki gibi olan adam için.

Kelepçelenmişti. Gün alacakaranlıkta saklanana kadar bedeni güneşin altında yattı. Ve insanlar geldi, deşet ve korkunun parmağını göstererek şöyle dediler: “İşte - suçlu - zalim katil.”

Cehalet ne kadar aptalca, ne kadar zalimce! Her zaman yanlış anlar, her zaman mahkûm eder.

Angiolillo’nun durumuyla dikkate değer bir paralellik, Kral Umberto’ya yaptığı saldırıyla bir Amerikan şehrini meşhur eden Gaetano Bresci’nin eyleminde bulunabilir.

Bresci bu ülkeye, bu fırsatlar ülkesine gelmiştir; burada altın bir başarı elde etmek için sadece denemek gerekir. Evet, o da başarılı olmaya çalışacaktı. Sıkı ve sadakatle çalışacaktı. Çalışmanın onun için hiçbir korkusu yoktu, yeter ki ona bağımsızlık, erkeklik ve özsaygı kazandırсын.

Böylece umut ve hevesle New Jersey, Paterson’a yerleşti ve oradaki dokuma fabrikalarından birinde haftada altı dolara kazançlı bir iş buldu. Haftada tam altı dolar İtalya için şüphesiz bir servetti ama yeni ülkede nefes almak için yeterli değildi. Küçük evini çok seviyordu. İyi bir koca ve taparcasına sevdiği küçük kızı Bianca’ya sadık bir babaydı. Birkaç yıl boyunca çalıştı ve çalıştı. Haftalık altı dolarından yüz dolar biriktirmeyi başarmıştı.

Bresci’nin bir ideali vardı. Bir işçinin idealinin olması aptalca, biliyorum - Paterson’da yayınlanan Anarşist gazete, La Question Sociale.

Her hafta, işten yorgun gelse de, gazetenin kurulmasına yardım ederdi. Geç saatlere kadar yardım ederdi ve

küçük öncü tüm kaynaklarını tükettiğinde ve yoldaşları umutsuzluğa kapıldığında, Bresci yılların birikimi olan yüz doları, neşeyi ve umudu getirdi. Bu para gazeteyi ayakta tutacaktı.

Doğduğu topraklarda insanlar açlıktan ölüyordu. Ekinler zayıftı ve köylüler kendilerini kıtlıkla yüz yüze görüyorlardı. İyi kalpli Kralları Umberto'ya başvurdu- lar; o yardım edecekti. O da yardım etti. Kralın sarayına giden köylülerin eşleri, bir deri bir kemik kalmış bebek- lerini sessizce havaya kaldırdılar. Elbette bu onu hare- kete geçirecekti. Sonra askerler ateş açtı ve o zavallı ap- talları öldürdü.

Paterson'daki dokuma fabrikasında çalışan Bresci, korkunç katliamı okudu. Zihni, memleketinin savunma- sız kadınlarının ve masum bebeklerinin iyi kalpli Kral'ın gözleri önünde katledildiğini gördü. Ruhu deh- şet içinde geri çekildi. Geceleri yaralıların iniltilerini duyuyordu. Bazıları yoldaşları, kendi bedeni olabilirdi. Neden, neden bu iğrenç cinayetler?

Paterson'daki İtalyan Anarşist grubunun küçük top- lantısı neredeyse bir kavgayla sona ermişti. Bresci yüz dolarını talep etmişti. Yoldaşları kendilerine mühlet vermesi için yalvarıp yakardılar. Eğer ona borcunu geri verirlerse gazete batacaktı. Ama Bresci geri vermekte ısrar etti.

Cehalet ne kadar acımasız ve aptalca. Bresci parayı aldı ama yoldaşlarının iyi niyetini ve güvenini kaybetti. Açgözlülüğü ideallerinden daha büyük olan biriyle da- ha fazla iş yapmak istemiyorlardı.

Yirmi dokuz Temmuz 1900'de Kral Umberto Mon- zo'da vuruldu. Paterson'un genç İtalyan dokumacısı Gaetano Bresci, iyi kalpli Kral'ın canını almıştı.

Paterson polis gözetimi altına alındı, Anarşist olarak bilinen herkes takip edildi ve zulüm gördü ve Bresci'nin eylemi Anarşizm öğretilerine atfedildi. Sanki Anarşizmin öğretileri en uç haliyle, yardım için Kral'a sığınan o katledilmiş kadın ve bebeklerin gücüne eşit olabilirmiş gibi. Sanki söylenen herhangi bir söz, ne kadar etkili olursa olsun, insan ruhunu o can çekişen bedenlerden damla damla akan hayat kamı kadar beyaz bir sıcaklıkla yakabilirmiş gibi. Sıradan insan ne sözle ne de eylemle nadiren harekete geçer; ve sosyal akrabalıkları en büyük yaşam gücü olanların, toplumun yanlışlarına ve dehşetlerine - çeliğin mıknaısına yaptığı gibi - karşılık vermek için hiçbir çağrıya ihtiyacı yoktur.

Eğer bir sosyal teori siyasi şiddet eylemlerini tetikleyen güçlü bir faktörse, Anarşizmin henüz doğmadığı Hindistan'daki son şiddet olaylarını nasıl açıklayacağız? Diğer tüm eski felsefelerden daha fazla Hindu öğretileri pasif direnişi, yaşamın sürüklenişini, Nirvana'yı en yüksek manevi ideal olarak yüceltmıştır. Yine de Hindistan'daki toplumsal huzursuzluk her geçen gün artıyor ve kısa bir süre önce Sir Curzon Wylie'nin Hindu Madar Sol Dhingra tarafından öldürülmesi gibi siyasi bir şiddet eylemiyle sonuçlandı.

Yüzyıllardır toplumsal ve bireysel olarak pasiflik ruhuyla yoğrulmuş bir ülkede böyle bir olay meydana gelebiliyorsa, büyük toplumsal adaletsizliklerin insan karakteri üzerinde yarattığı muazzam, devrimci etki sorgulanabilir mi? Şu sözlerin mantığından, adaletinden şüphe edilebilir mi?

“Baskı, zorbalık ve masum insanların ayırım gözetmeksizin cezalandırılması, İngiliz mallarına karşı ticari boykota başladığımızdan beri Hindistan'daki yabancı egemenliğinin hükümetinin parolası olmuştur. İngilizlerin kaplan nitelikleri şu anda

Hindistan'da çok fazla görülüyor. Kılıcın gücüyle Hindistan'ı zapt edeceklerini sanıyorlar! Bombayı ortaya çıkaran bu kibirdir ve çaresiz ve silahsız bir halk üzerinde zorbalık yaptıkça terörizm daha da artacaktır. Terörizmi tuhaf ve kültürümüze yabancı olarak niteleyebiliriz, ancak bu zorbalık devam ettiği sürece kaçınılmazdır, çünkü suçlanması gereken teröristler değil, bundan sorumlu olan zorbalardır. Çaresiz ve silahsız bir halk için umutsuzluğun eşiğine gelindiğinde tek kaynak budur. Bu asla onların suçu değildir. Suç zalimindir.”

Tutucu bilim adamları bile kalıtımın insan karakterini şekillendiren tek faktör olmadığını anlamaya başlamıştır. İklim, gıda, meslek; hayır, renk, ışık ve ses insan psikolojisi çalışmalarında dikkate alınmalıdır.

Eğer bu doğruysa, büyük sosyal istismarların farklı zihinleri ve mizaçları farklı şekilde etkileyeceği ve etkilemesi gerektiği iddiası ne kadar doğrudur. Ve Anarşizm öğretilerinin ya da bu öğretilerin belirli temsilcilerinin siyasi şiddet eylemlerinden sorumlu olduğu şeklindeki basmakalıp düşüncesi ne kadar da yanlıştır.

Anarşizm, diğer tüm sosyal teorilerden daha fazla, insan hayatına her şeyin üstünde değer verir. Tüm Anarşistler şu temel gerçekte Tolstoy ile hemfikirdir: herhangi bir metanın üretimi insan hayatının feda edilmesini gerektiriyorsa, toplum o meta olmadan yapmalıdır, ancak o hayat olmadan yapamaz. Ancak bu hiçbir şekilde Anarşizmin boyun eğmeyi öğrettiğini göstermez. Tüm acıların, tüm sefaletlerin, tüm hastalıkların boyun eğmenin kötülüğünden kaynaklandığını bildiği halde, nasıl olabilir?

Yıllar önce Amerikalı bir ata, tiranlığa karşı direnişin Tanrı'ya itaat olduğunu söylememiş miydi? Ve o bir Anarşist bile değildi. Zorbalığa karşı direnişin insanın

en yüksek ideali olduğu söylenebilir. Tiranlık var olduğu sürece, hangi biçimde olursa olsun, insanın en derin arzusu ona nefes almak kadar kaçınılmaz bir şekilde direnmelidir.

Sermayenin ve hükümetin toptan şiddeti ile karşılaştırıldığında, siyasi şiddet eylemleri okyanusta bir damladır. Bu kadar az kişinin direnmesi, ruhları ile dayanılmaz toplumsal adaletsizlikler arasındaki çatışmanın ne kadar korkunç olması gerektiğinin en güçlü kanıtıdır.

Bir keman teli gibi gerilmiş, yaşam için ağlayıp inliyorlar, çok acımasız, çok zalim, çok korkunç insanlık dışı. Umutsuz bir anda tel kopar. Akortsuz kulaklar uyumsuzluktan başka bir şey duymaz. Ancak acı dolu çığlığı hissedenler onun ahengini anlar; onda insan doğasının en zorlayıcı anının gerçekleştiğini duyarlar.

Siyasi şiddetin psikolojisi budur.

6

